

Nyhetsbrev med senaste nytt. Problem att visa det? [Se det i webbläsaren.](#)

Svenska Unescorådets nyhetsbrev

Maj 2023

unesco

Svenska Unescorådet

Förra veckan utsågs den svenska **tryckfrihetsförordningen** från 1766 till nytt **världsminne** av Unesco. Här får du mer information om vad detta innebär.

Den 16–17 maj hölls en internationell konferens om **öppen vetenskap** i Stockholm, läs mer om den och hur du kan ta del av samtalen från konferensen i detta nyhetsbrev.

Medlemsansökan till Unescos **SDG 4 Youth Network** har öppnat, läs mer om nätverkets arbete och hur du ansöker nedan.

Världsarven **Hälsingegårdarna** har tillsammans med byggnadsarkivarie Erika Åberg tagit fram nya filmer om historien och berättelserna bakom värdsarvsgårdarna, här får du mer information om hur du kan se filmerna.

Tryckfrihetsförordningen utsedd till världsminne

Den svenska tryckfrihetsförordningen från år 1766 har utsetts till världsminne av Unesco. Förordningen var den första av sitt slag i världen och innebar rätten att uttrycka sig fritt samt rätten att ta del av allmänna handlingar.

År 1766 blev Sverige det första landet i världen att anta en lag som försvarade rätten till det fria ordet – tryckfrihetsförordningen. Förordningen bestod av två delar, en som handlade om rätten att fritt kunna uttrycka tankar, åsikter och känslor, och en som handlade om rätten att ta del av allmänna handlingar – offentlighetsprincipen. 1766 års tryckfrihetsförordning var ett väl genomarbetat dokument, vilket inte minst visar sig genom att vi kan spåra element från dagens tryckfrihetsförordning hela vägen tillbaka till denna text.

Genom källor som finns på Riksarkivet kan vi följa processen med att formulera tryckfrihetsförordningen och genom trycksaker på Kungliga biblioteket kan vi

studera lagens följder, bland annat den intressanta debatt som uppkom efter lagens inträde. Dessa dokument utgör tillsammans det nya världsminnet.

1766 års tryckfrihetsförordning. Foto av Jens Östman/KB

Vad är ett världsminne?

Ett världsminne är ett dokument eller en samling i ett arkiv som har stort värde för mänskligheten. Unescos världsminnesprogram syftar till att främja bevarandet och verka för universell tillgång till dessa dokument och samlingar samt att öka medvetenheten i världen kring förekomsten och betydelsen av dokumentarv.

Sverige har sedan tidigare sju världsminnen: Alfred Nobels familjearkiv, Astrid Lindgrens arkiv, Dag Hammarskjölds samling, Emanuel Swedenborgs arkiv, Ingmar Bergmans arkiv, Silverbibeln och Stockholms stads byggnadsritningar.

Läs mer här: [Världsminnen i Sverige « Svenska Unescorådet](#)

Världsminnet digitalt:

Lagen, som finns på Kungliga biblioteket:

[LIBRIS - Kongl. Maj:ts Nådige Förordni... \(kb.se\)](#)

Förarbeten till förordningen, som finns på Riksarkivet

[\[Stora deputationen\] - NAD \(riksarkivet.se\)](#) (grundlagsutredningen)

[\[Stora deputationen\] - NAD \(riksarkivet.se\)](#) (tryckfrihetsutskottet)

64 nya världsminnen

Under Unescos styrelsemöte i maj, utsågs 63 nya världsminnen, utöver den svenska tryckfrihetsförordningen. I världen finns nu totalt 494 världsminnen.

Fler världsminnen i Norden

Norden fick även två andra nya världsminnen: *Gustaf Eriksons rederiarkiv på Åland* och *dokument över Hansans historia* – där Danmark ingår bland de som nominerat.

Gustaf Erikson förde ett noggrant arkiv vilket innebär en rik källa för forskning kring rederiet med dess fartyg, ekonomiska förutsättningar, loggböcker och den korrespondens som fördes med kaptener och andra aktörer. Läs mer om det här:

[Gustaf Eriksons arkiv erkändes till UNESCO:s Världsminnesregister |](#)

[Kansallisarkisto](#)

Danmark har tillsammans med Estland, Tyskland, Lettland och Polen fått ett nytt världsminne i ”**Dokument över Hansans historia**”. Under över 600 år, formades norra Europas historia av denna unika organisation som inbegrep handlare och städer – Hansan. Hansan kopplade ihop runt 200 städer och underlättade handel på Östersjön och Nordsjön under medeltiden.

Hotade världsminnen

I många delar av världen hotas dokumentarv idag. Detta syns särskilt tydligt i utvecklingsländer. Översvämningar och bränder har förstört tusentals arkivpapper under åren och audiovisuellt material är särskilt skört, eftersom det både försämras med tiden och det blir allt svårare att hitta maskiner som fortfarande kan spela upp materialet. Här behövs en gemensam ansträngning för att digitalisera materialet innan det går förlorat.

Här hittar du listan över alla nya världsminnen: [Nominations of new items of documentary heritage to be inscribed on the Memory of the World international register: details of the nominations - UNESCO Digital Library](#).

Konferens om öppen vetenskap i Stockholm

Inom ramen för Sveriges EU-ordförandeskap arrangerades en konferens om öppen vetenskap i Stockholm den 16–17 maj. Konferensen syftade till att diskutera, utbyta kunskap om och identifiera goda exempel på hur öppen vetenskap kan användas för att bidra till hållbarhet och demokrati inom och utanför EU.

Konferensens första dag fokuserade på hur policy inom öppen vetenskap kan implementeras på en nationell och europeisk nivå. Den andra dagen lade fokus på hur öppen vetenskap kan bäddas in i samhället och konkretiseras till praktiska åtgärder. Under konferensen deltog politiker, forskare, finansärer och civilsamhällesorganisationer från totalt 49 länder.

Statssekreterare Maria Nilsson öppnar konferensen

Öppen vetenskap är nödvändigt för att bemöta de stora, komplexa och intersektoriella problem som Sverige och världen står inför idag. Transparentt arbete och en öppen dialog där samarbetet främjas mellan forskare, myndigheter och andra samhällsaktörer inom vetenskapen är viktigt för förståelse och tillit mellan aktörer och organisationer. Unesco arbetar för att främja öppen vetenskap och har bland annat antagit en [rekommendation om öppen vetenskap \(2021\)](#). Mer information om rekommendationen finns här: [Unescos rekommendation om öppen vetenskap « Svenska Unescorådet](#)

Hanne Monclair

Samtalen och presentationerna som hölls under konferensen går att se i efterhand här: [Welcome to Open Science – From Policy to Practice - oppenvetenskap.se](https://www.oppenvetenskap.se)

Svenska Unescorådet vill särskilt tipsa om samtalet med **Hanne Monclair** från Norges Kunnskapsdepartement, som är medlem i Unescos styrkommitté för öppen vetenskap. Hon berättade bland annat om implementeringen av Unescos rekommendation för öppen vetenskap.

Ta gärna del av konferensens digitala "goodiebag" med rapporter, artiklar och annat material från konferensen som finns här: [Digital Goodiebag - oppenvetenskap.se](https://www.oppenvetenskap.se)

Huvudarrangörer var Kungliga biblioteket, Naturhistoriska riksmuseet och Vetenskapsrådet i samarbete med följande partners: Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF), EU-kommissionens gemensamma forskningscentrum, The European Network of Science Centers and Museums (Ecsite), EuroScience, Svenska Unescorådet, Sveriges Science Centres, Östersjöcentrum, Sveriges Unga Akademi och Vetenskap & Allmänhet.

Bli medlem i Unesco ungdoms nätverk inom utbildning

Är du medlem i en ungdomsorganisation som arbetar för att uppnå mål 4 i agenda 2030 (god utbildning för alla) och intresserad av utbyta erfarenheter med engagerade ungdomar från hela världen? Ansök till att bli en del av **SDG 4 Youth Network!**

Medlemmar i SDG 4 Youth Network. Foto av SDG 4 Youth Network

SDG 4 Youth Network är en plattform som stöds av Unesco och som syftar till att möjliggöra för ungdomar att driva arbetet med framtidens utbildning. Nätverket

samlar ungdomar som sitter med i och representerar organisationer kopplade till utbildning. SDG 4 Youth Network är en del av [Global Education Cooperation Mechanism](#) inom FN som samlar aktörer som arbetar för att implementera mål 4 i agenda 2030.

Medlemmar i nätverket får möjlighet att utbyta erfarenheter med andra utbildningsintresserade ungdomar, aktivt delta i större FN-evenemang, samt få tillgång till utbildningar i bland annat ledarskap och förhandling. Ungdomar har till exempel deltagit under COP27, ECOSOC High Level Political Forum och Transforming Education Summit (TES).

Här finns mer information om SDG 4 Youth Networks arbete samt information om hur du ansöker: [Join the SDG4Youth Network!](#) | [SDG4 Education 2030 - Global Education Cooperation Mechanism](#)

Besök Hälsingegårdarna tillsammans med Erika Åberg

Nu kan du besöka Hälsingegårdarna tillsammans med Erika Åberg, byggnadsarkivarie och programledare för "Det sitter i väggarna".

Gästgivars Hälsingegård

I flera nyproducerade filmer visar gårdsägarna upp dessa världsarvspärlor och berättar om deras historia. Hälsingegårdarna utsågs 2012 till världsarv av Unesco och består av sju särskilt utvalda gårdar. Hälsingegårdarna är unika eftersom de är byggda särskilt för fester och därmed har vackert dekorerade interiörer, något som är mycket ovanligt i en bondemiljö. I de nya filmerna som tagits fram Region Gävleborg och Länsstyrelsen Gävleborg, kan du följa med Erika Åberg när hon besöker de sju världsarvsgårdarna. Filmerna avslöjar också unika berättelser från varje enskild gård.

Världsarv som utsetts av Unesco är inte bara unika kulturarv utan de utses även för att de kan ge oss en inblick in i den kultur och tid då de skapades. Filmerna med

Hälsingegårdarna visar därför inte bara de vackert bevarade tapeterna och rummen utan ger oss också en uppfattning om kulturen och historien kring gårdarna och tiden de byggdes i.

Här hittar du filmerna: [Besök världsarvsgårdarna med Erika Åberg – nya filmer visar nya sidor av världsarvet - halsingegardar.se \(regiongavleborg.se\)](#)

Glad sommar önskar Svenska Unescorådet!

Du får detta nyhetsbrev eftersom du är en kund till oss eller för att du har skrivit upp dig på vårt nyhetsbrev. Skulle du vilja avsluta din prenumeration, [klicka här](#).